

การแยกกันอยู่ (Separation)

ได้กล่าวถึงเรื่องการสิ้นสุดการสมรสประการหนึ่ง คือ การหย่า ซึ่งมีผลทำให้คู่สมรสทั้งสองต้องแยกกันอยู่ต่างหากจากกันมาแล้ว จึงควรที่จะทำความเข้าใจในเรื่องการแยกกันอยู่ในตัวของมันเองบ้าง เพราะคำว่า "การแยกกันอยู่" นี้ในหลายประเทศใช้ในความหมายที่แตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามทุกประเทศต่างก็ถือเป็นเดี๋ยวกันว่าการแยกกันอยู่ไม่ทำให้การสมรสนั้นสิ้นสุดลง ดังนั้นจึงต้องถือว่าทั้งสองคนยังคงเป็นสามีภริยากันอยู่

ก. การแยกกันอยู่ในประเทศไทย

เรื่องการแยกกันอยู่นี้ แต่เดิมในกฎหมายลักษณะพัวเมียไม่มีกล่าวถึงไว้ เพิ่งจะมีปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๐๑ ในมาตรา ๑๔๕๕ และเมื่อใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้นำหลักการเดี๋ยวกันนี้มาบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๖๒ ความว่า

ถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือทำลายความผาสุกอย่างมากของสามีหรือภริยา ฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือความเสียหายอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งอนุญาโต ไ้คนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้นยังคงมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งเสียให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้

จะเห็นได้ว่า เหตุที่จะร้องขอต่อศาลให้มีการแยกกันอยู่ตามมาตรา ๑๔๖๒ นี้มี

๓ กรณี

๑. หากการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายอย่างมากของสามีหรือภริยา
๒. หากการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่จิตใจอย่างมากของสามีหรือภริยา
๓. หากการอยู่ร่วมกันจะทำลายความผาสุกอย่างมากของสามีหรือภริยา

๑. ผู้มีสิทธิในการร้องขอแยกกันอยู่ จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้ตกอยู่แก่ฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือได้รับความเสียหายเท่านั้นที่จะเป็นฝ่ายมีสิทธิ นอกจากนี้เป็นที่สังเกตว่า บุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๙ ไม่มีสิทธิที่จะร้องขอแยกกันอยู่แทนเหมือนดังกรณีหย่า (มาตรา ๑๕๗๑)

๒. การพิจารณาว่าเหตุหย่าตามมาตรา ๑๕๖๖ จะใช้เป็นเหตุขอแยกกันอยู่ได้หรือไม่

เนื่องจากเหตุที่จะร้องขอแยกกันอยู่ตามมาตรา ๑๕๖๖ นี้ ใช้ถ้อยคำที่กว้างและไม่ชัดเจน ในการพิจารณาจึงควรใช้เหตุผลปรับแก้ข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่องๆ ไป ซึ่งในคำรากฎหมายทั่วไปก็เห็นยกกันอยู่เพียงตัวอย่างเดียวที่ว่า อีกฝ่ายเป็นโรคทำให้การอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่อีกฝ่ายเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากกฎหมายต้องการเพียงแค่นั้นก็ควรที่จะนำไปบัญญัติรวมไว้ในมาตรา ๑๕๖๖ อนุ ๙ เสียเลย เมื่อมิได้บัญญัติไว้ก็ควรที่จะลองเปรียบเทียบกับเหตุหย่าดูบ้าง

ก) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๖๖(๑) เห็นว่า เนื่องจากมาตรา ๑๕๖๖วรรคแรก กำหนดให้สามีภริยาต้องอยู่กันด้วยกันฉันสามีภริยา และคำว่า "ฉันสามีภริยา" นี้ หมายถึงการช่วยเหลือและยกย่องให้เกียรติในความเป็นสามีและภริยาซึ่งกันและกันด้วย ดังนั้นหากชายไปยกย่องหญิง^{อื่น}หรือหญิงมีผู้ยกย่องจะนำความทุกข์ใจมาสู่อีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้การอยู่ร่วมกันไม่มีความสุข

ข) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๖๖ (๒) เห็นว่า หากความประพฤติชั่วนั้นได้กระทำต่อคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง คือ เข้ามาตรา ๑๕๖๖(๒)(ค) ที่ว่าได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฯ ก็ย่อมจะอ้างว่า อีกฝ่ายหนึ่งยังคงมีความพาสูกอยู่ไม่ได้ อาจยกตัวอย่างได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑๓/๒๕๑๙ (ระหว่างนางทองอยู่ นิ่มโย โจทก์ นายมี หรือจำปี นิ่มโย จำเลย) ที่ว่า จำเลยเป็นสามีโจทก์ ประพฤติชั่ว คดขยาดเสพติด เป็นนักเลงอันธพาล ไม่ทำมาหากิน ไม่ให้ภริยาและลูกทำนา ถือว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ซึ่งศาลฎีกาได้ใช้คำในฎีกาว่า ถือว่า รบกวนขัดขวางการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของอีกฝ่ายหนึ่ง

ด) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖(๓) มีการทำร้ายร่างกายอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง หากกระทำอยู่เป็นประจำ ย่อมเป็นที่เห็นได้ชัดอยู่ในตัวแล้วว่า เป็นอันตรายแก่กายอย่างแน่นอน ส่วนหนึ่งประมาทเหยียดหยามกันเป็นประจำก็ย่อมจะไม่มีความสุข และแม้จะเป็นกรณีกระทำแก่บุพการีก็ตาม เพราะธรรมเนียมไทยเรานั้น นับถือและเคารพบุพการีมาก

ง) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖(๔) หึงร้าง จะเห็นได้ว่าเหตุเข้าข้อนี้เป็นการอยู่ต่างหากจากกันอยู่แล้ว จึงไม่อาจจะร้องขอแยกกันอยู่ได้ เพราะการที่จะร้องขอแยกกันอยู่ได้ จำต้องมีการอยู่ร่วมกันอันเป็นข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่กฎหมายกำหนดเสียก่อน ดังนั้นแม้การที่ไม่อยู่ร่วมกันนั้นจะเป็นการทำลายความผาสุกอย่างมากของสามีภริยา ก็ไม่อาจร้องขอแยกกันอยู่ได้ กล่าวง่าย ๆ ก็คือไม่มีการอยู่ร่วมกันที่จะขอแยกได้

จ) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖(๕) ก็เหตุผลเดียวกับข้อ ๔

ฉ) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖(๖) ตามปกติสามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน (มาตรา ๑๕๖๑ วรรค ๒) ยามสุขต้องสุขด้วยกัน ยามทุกข์ต้องทุกข์ด้วยกัน หากในขณะอยู่กันกันนั้น ฐานะการเงินของครอบครัวยากจน การที่ฝ่ายหนึ่งอ้างว่าการอยู่ร่วมกันในฐานะยากจนทำลายความสุขของตนเพราะความสุขของตนคือต้องการจะอยู่อย่างสบาย ย่อมไม่ได้ แต่ถ้าเป็นกรณีอีกฝ่ายหนึ่งมีฐานะการเงินร่ำรวย แต่กลับไม่ยอมช่วยเหลืออุปการะอีกฝ่ายหนึ่ง เห็นว่าเป็นการจงใจทำลายความผาสุกอย่างมาก น่าจะขอแยกกันอยู่ได้ ส่วนการทำการเป็นปฏิปักษ์จะต้องดูเป็นเรื่องๆ ไป แต่ที่สำคัญคือ ต้องมีพฤติการณ์ที่การกระทำนั้นยังคงอยู่ จึงจะขอแยกกันอยู่ได้ เพราะตอนท้ายของมาตรา ๑๕๑๖ กำหนดไว้ว่า "ในระหว่างที่เหตุนี้ๆ ยังคงมีอยู่"

ช) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖(๗) ควบทั้งนี้แสดงอยู่อย่างชัดเจนแล้วว่า "ทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่ จะทนอยู่ร่วมกันอันสามีภริยาต่อไปไม่ได้" ย่อมแสดงถึงสภาพที่ไม่อาจจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอีกต่อไปแล้ว แต่อย่างไรก็ตามการร้องขอแยกกันอยู่นี้ไม่จำเป็นจะถึงขนาดวิกลจริตเป็นเวลา ๓ ปี หรือมีลักษณะยากที่จะหาย เพราะมาตรา

๑๕๖๒ มิได้กำหนดถึงเพียงนั้น

ข) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๖๖(๘) การผิดทัณฑ์บนนั้นเป็นการกระทำผิด คำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้แก่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ตัวการกระทำผิดทัณฑ์บนมิได้ก่อให้เกิด อันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือทำลายความผาสุก แต่ความประพฤติชั่วที่ทำทัณฑ์บนห้ามไว้ นั้นต่างหาก ที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ดังนั้นการที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่ง อ้างว่าอีกฝ่ายหนึ่งทำผิดทัณฑ์บนร้องขอให้ศาลสั่งให้แยกกันอยู่ไม่ได้

ฅ) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๖๖(๘) เห็นได้ชัดว่า อาจปรับเข้ากับเงื่อนไข ตามมาตรา ๑๕๖๒ ได้ทีเดียวเพราะการเป็นโรคติดต่อที่มีลักษณะร้ายแรงนั้นย่อมก่อให้เกิดอันตรายอย่างมาก ต่อผู้ที่อยู่ร่วมกันอย่างแนบนอน แต่เงื่อนไขการแยกกันอยู่ไม่จำเป็น จะต้องถึงขนาดที่เป็นโรคติดต่อที่มีลักษณะ เรื้อรังหรือไม่มีทางที่จะหายได้

ฉ) หากมีเหตุตามมาตรา ๑๕๖๖ (๑๐) กรณีนี้เป็นกรณีที่แปลกกว่ากรณีอื่นๆ เห็นว่า ไม่อาจร้องขอแยกกันอยู่ได้ เพราะเมื่อกำหนดถึงผลที่ได้รับจากการแยกกันอยู่และการอยู่ร่วมกันโดยไม่อาจร่วมประเวณีได้จะมีผลเหมือนกัน เพราะหากแยกไปแล้ว ฝ่ายที่ขอแยกก็ไม่อาจร่วมประเวณีได้อยู่ดีไม่เหมือนกับการหย่าที่หย่าแล้วก็สามารถร่วมประเวณีกับคู่สมรสใหม่ได้ ซึ่งหากยอมให้แยกไป อาจจะมีการแอบไปร่วมประเวณีกับผู้อื่นทั้งๆที่ยังคงเป็นสามีภริยากับคู่สมรสเดิมอยู่ ซึ่งเป็นการผิดขนบธรรมเนียมและศีลธรรมอย่างยิ่ง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ที่ไม่อาจร่วมประเวณีได้เป็นฝ่ายขอแยกเอง อาจกระทำได้ในบางกรณี เช่น ไม่อาจรับการร่วมประเวณีได้ เพราะจะก่อให้เกิดการเป็นอันตรายแก่กาย แต่คู่สมรสอีกฝ่ายก็พยายามจะรุกเร้าร่วมประเวณี

จะเห็นได้ว่า เหตุที่ร้องขอแยกกันอยู่นี้เป็นไปได้แก่กว่าเหตุหย่ามาก และวัตถุประสงค์ของการแยกกันอยู่ตามกฎหมายไทยโดยตรงก็คือ เพื่อเป็นการบรรเทาผลร้ายที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันจนกว่าเหตุนั้นจะสิ้นสุดลง แต่หากจะมองผลประโยชน์ในทางอ้อมบ้างจะเห็นว่า การแยกกันอยู่ในกรณีที่เหตุนี้เกิดจากการกระทำของคู่สมรส การแยกกันอยู่อาจจะส่งผลให้ฝ่ายที่กระทำผิดรู้สึกตัว และสามารถกลับมาอยู่กินร่วมกันได้ง่ายกว่าการหย่า

๓. การแยกกันอยู่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๔๖๒

ก) การแยกกันอยู่โดยเหตุจำเป็น

การแยกกันอยู่ในกรณีนี้ มิใช่การตกลงแยกกันอยู่โดยสมัครใจ แต่มีเหตุการณ์บางอย่างมาขัดขวางมิให้คู่สมรสทั้งสองได้อยู่กันร่วมกัน เหตุการณ์เช่นว่านี้อาจเกิดจากภัยธรรมชาติ ภาวะสงคราม หรือความจำเป็นทางเศรษฐกิจ แม้เขาจะมีภูมิลำเนาต่างหากจากกัน กฎหมายก็ถือเสมือนว่าเขามิได้แยกจากกันและยังคงมีสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากกันและกันอยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๔๘/๒๕๑๘ (ระหว่าง นางเชลينا ยูเอน เอ็ม วิลลารีโก โจทก์ นายโอเรลลิโอ เอ็ม วิลลารีโก จำเลย) โจทก์เป็นภริยาจำเลย สมรสกันตามกฎหมายไทย และโจทก์ต้องแยกไปอยู่ที่ฮ่องกง โจทก์เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในฐานะนักท่องเที่ยว สมรสและจดทะเบียนกับจำเลยในไทย ศาลฎีกาเห็นว่า แม้โจทก์จำเลยจะไม่ได้แยกกันอยู่ตามคำสั่งศาล แต่จากการที่โจทก์ต้องกลับไปอยู่ที่ฮ่องกงเป็นเพราะจำเลยแนะนำให้เดินทางเข้ามาในไทยใหม่ในฐานะคนต่างด้าว แต่ทางการไม่อนุญาต โจทก์จึงจำต้องแยกกันอยู่กับจำเลยที่ฮ่องกง เห็นว่า โจทก์จำใจต้องอยู่ฮ่องกง มิใช่ความประสงค์ของโจทก์ แต่เป็นความประสงค์ของจำเลย เพราะจำเลยเขียนจดหมายไปถึงโจทก์อ้างว่าสถานการณ์ไม่ปลอดภัย ซึ่งแสดงว่ามีเจตนาไม่ต้องการให้โจทก์มาอยู่ร่วม โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากจำเลยซึ่งเป็นสามีตามมาตรา ๑๔๕๓ (เดิม) ได้

ข) การแยกกันอยู่โดยตกลงแยกกันอยู่เอง โดยไม่มีเหตุตามมาตรา ๑๔๖๒

โดยที่เหตุประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๔๖๑ กำหนดว่า สามีภริยา ต้องอยู่กันด้วยกันฉันสามีภริยา สามีภริยา ต้องช่วยเหลือุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน ผู้เขียนมีความเห็นว่าข้อกำหนดของกฎหมายมาตรานี้มีลักษณะบังคับให้จำต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นคู่สมรสจะตกลงระหว่างกันเองว่าจะแยกกันอยู่ต่างหากจากกันย่อมไม่ได้ ถ้ามีการตกลงแยกกันอยู่และกำหนดการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างกัน หากฝ่ายใดผิดสัญญาจะฟ้องร้องบังคับคดีแก่กันมิได้ เพราะข้อตกลงเช่นนั้นเป็นข้อตกลง

ที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามโดยชัดแจ้งและฝ่าฝืนศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๓ แต่อย่างไรก็ตามก็มีนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่า เรื่องครอบครัวไม่ใช่หนี้จึงไม่มีสัญญา จึงไม่มีโมฆะ” ซึ่งผู้เขียนก็ยังสงสัยอยู่ว่า หากมีการตั้งกล่าวข้างต้น และมีคดีสู่ศาลเพื่อเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่ตกลงกัน นักนิติศาสตร์ฝ่ายนี้จะเอากฎหมายข้อใดมาปรับ เพราะไม่ถือว่าเป็นโมฆะเสียแล้ว มิฉะนั้นจำต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่เขาหรือ

ส่วนในกรณีที่มีการตกลงแยกกันอยู่ แต่มิได้ตกลงเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดู ภายหลังจะฟ้องเรียกในค่าอุปการะเลี้ยงดูได้หรือไม่ ผู้เขียนมีความเห็นว่า หน้าที่ต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามที่กำหนดไว้ในวรรค ๒ ของมาตรา ๑๔๖๑ เป็นหน้าที่ที่โดยสภาพของตัวมันต้องอาศัยการอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาตามมาตรา ๑๔๖๑ วรรค ๑ เป็นเกณฑ์เสียก่อน หากไม่มีข้อเท็จจริงตามวรรค ๑ หน้าที่ตามวรรค ๒ จะมีขึ้นไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่เกิดจากความจำเป็น เช่นกรณีแรกเท่านั้น ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีนี้จึงฟ้องเรียกร้องให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้

ก) การแยกกันอยู่โดยตกลงแยกกันอยู่เอง โดยมีเหตุตามมาตรา ๑๔๖๒

การตกลงในกรณีนี้มีได้มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามโดยกฎหมาย เพราะกฎหมายยังยอมให้ทำเช่นนั้นได้ เป็นเพียงแต่ไม่ทำตามวิธีที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องแบบอันจะทำให้เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๕ นอกจากนี้การแยกกันอยู่ในลักษณะนี้มีโดยความจำเป็น ตามที่กฎหมายกำหนด จึงเห็นว่าการแยกกันอยู่ในกรณีนี้อาจฟ้องเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่กันได้

๔. สิทธิของคู่สมรสอีกฝ่ายในการได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูในกรณีแยกกันอยู่ตาม
มาตรา ๑๔๖๒

เนื่องจากการแยกกันอยู่มิได้ทำให้สภาพการสมรสสิ้นสุดลง จึงจำต้องมีหน้าที่ตามมาตรา ๑๔๖๑ วรรคสองในการอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันอยู่ ซึ่งหลักเกณฑ์ว่าใคร

วิชาศิษย์ อัครวิบูลย์ และสมบูรณ์ ชัยเดชสุริยะ, คำอธิบายประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, หน้า ๑๐๑.

จะจ่ายให้แก่ใครนั้นก็ เป็นไปตามปกติคือตามมาตรา ๑๕๗๘/๓๘ - ๑๕๗๘/๔๑ ดังนั้นฝ่ายที่ร้องขอแยกกันอยู่อาจจะต้องเป็นผู้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูก็ได้ เพราะตอนท้ายของมาตรา ๑๕๖๒ มิได้กำหนดว่าฝ่ายผู้ถูกร้องขอแยกจะต้องเป็นผู้จ่าย

๕. สิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูของบุตร และเรื่องอำนาจปกครองบุตรในระหว่างแยกกันอยู่

เช่นเดียวกันเมื่อสภาพสมรสยังไม่สิ้นสุด อำนาจปกครองบุตรก็ต้องเป็นของบิดามารดาร่วมกันตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๖ ส่วนการอุปการะเลี้ยงดูบุตรไม่ได้เกี่ยวกับว่าสภาพสมรสจะสิ้นสุดหรือไม่ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๖๔ กำหนดให้บิดามารดามีหน้าที่จำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรร่วมกันอยู่แล้วในขณะที่บุตรยังเป็นผู้เยาว์

ข. การแยกกันอยู่ตามกฎหมายต่างประเทศ

สามารถแยกออกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่คือ

๑. การแยกกันอยู่แทนการหย่า ตามที่ได้เคยกล่าวมาแล้ว การแยกกันอยู่ชนิดนี้เกิดขึ้นเพราะต้องการหลีกเลี่ยงหลักศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ที่ไม่ยอมให้มีการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า มีแต่การตายเท่านั้นที่จะทำให้สิ้นสุดการสมรส^๑ เพราะถือว่าการสมรสเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การแยกกันอยู่ชนิดนี้ไม่ค่อยจะมีความสำคัญทางกฎหมายเท่าใดนัก เพียงแต่ทำให้เราเห็นว่า อิทธิพลทางศาสนายังคงเข้ามามีส่วนในการบัญญัติกฎหมายของบางประเทศอยู่

ในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้การแยกกันอยู่แทนการหย่า ไม่เพียงแต่การหย่าจะทำไม่ได้เท่านั้น แต่ยังไม่รับรองการหย่าที่คู่สมรสที่เป็นพลเมืองของประเทศได้ออกไปกระทำการหย่าในประเทศอื่นด้วย กล่าวคือ ยังคงถือว่าเป็นคู่สมรสกันอยู่ หากไปสมรสกับบุคคลอื่น การสมรสครั้งที่ ๒ นี้ ก็ถือเป็นโมฆะโดยเด็ดขาด เพราะ

^๑ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา ๑๔๗.

เป็นการสมรสซ้อน^๑ นอกจากนี้ยังได้พยายามหาวิธีการต่างๆที่ทำให้การแยกกันอยู่สามารถทำได้ง่ายขึ้น เช่นให้การดำเนินการฟ้องร้องขอแยกทางกันนั้นต้องกระทำภายใน ๑ ปี นับจากวันรู้ถึงสาเหตุ และภายใน ๕ ปีหลังจากสาเหตุนั้นเกิดขึ้น และให้การพิจารณาคดีขอแยกกันอยู่จะไม่ถูกพิจารณาก่อน ๖ เดือน นับแต่วันยื่นคำร้อง^๒

นอกจากนี้การแยกกันอยู่ที่ศาลสั่งอาจเสียไป เพียงการคืนดีกันเท่านั้น^๓

๒. การแยกกันอยู่อันเป็นเงื่อนไขของการหย่า การแยกกันอยู่ชนิดนี้ คือ การแยกกันอยู่เพื่อเป็นการแสดงว่า สภาพชีวิตสมรสได้แตกสลายจนไม่อาจจะคืนดีกันได้แล้ว อันเป็นข้อสันนิษฐานข้อหนึ่งที่มีผลทำให้หย่าได้ ดังจะเห็นได้จาก

มาตรา ๒(๑) ข้อ ๔, ข้อ ๕ ของอังกฤษ, ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๕๖๖, ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๒๓๗ ซึ่งได้เคยกล่าวมาแล้วทั้งสิ้น

ในอังกฤษ การแยกกันอยู่จะกระทำได้โดยยื่นคำร้องต่อศาลขอแยกกันอยู่ โดยใช้เวลาเพียงเท่าเดียวกับการหย่า แต่ไม่มีข้อจำกัดว่าจะฟ้องก่อน ๓ ปีของการสมรส อย่างการหย่า^๔

^๑ Tolentino, Civil Code of Phillipines, p. 282.

^๒ ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๑๐๓, ๑๐๔

^๓ ประมวลกฎหมายแพ่งฟิลิปปินส์ มาตรา ๑๐๔

^๔ Thayne Forbes, Divorce Law, p. 33.